

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA CZYNNA OCHRONA ŁĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

WSTĘP

Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego jest jednym z zadań w projekcie pt. „Realizacja Krajowego Programu Ochrony Błotniaka Łąkowego”, który będzie realizowany przez Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian” i dofinansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 w ramach programu: „Środowisko, Energia i Zmiany klimatu”. Zadanie będzie realizowane w 16 powiatach w latach 2021-2022.

TŁO PROJEKTU

Błotniak łąkowy dawniej występował głównie w dolinach rzecznych i na mokradłach, gdzie preferował szuwały z wysokimi turzycami. W wyniku zmniejszania się powierzchni jego naturalnych siedlisk zaczął wyprowadzać łągi na kośnych łąkach, a w XX w. również na polach uprawnych. Obecnie w niektórych regionach kraju ponad 80% par gnieździ się w agrocenozach. Okres opuszczania przez pisklęta gniazd może przypadać na czas żniw, wówczas duża część łągów jest nieumyślnie niszczone podczas prac polowych. Podobnie łągi na łąkach kośnych lub w zasiewach koniczyny i lucerny wymagają czynnej ochrony.

OKRES REALIZACJI

Zadanie będzie realizowane w latach 2021-2022, w miesiącach maj-sierpień.

CEL ZADANIA

Ograniczenie strat w łągach powodowanych w czasie żniw i sianokosów, zwiększenie sukcesu łąkowego błotniaka łąkowego i zapewnienie trwałości populacji objętych ochroną.

OBSZAR REALIZACJI

Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego będzie realizowana na terenie 16 powiatów, w których znaczna część par (>70%) gnieździ się na polach, a przewidywane zagęszczenia par łągowych jest wysokie.

Przedmiot zamówienia został **podzielony na 16 części** w zależności od miejsca wykonywania usługi m.in.:

- Część nr 1) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie białskim
- Część nr 2) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie radzyńskim
- Część nr 3) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie łukowskim
- Część nr 4) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie łosickim
- Część nr 5) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie siedleckim
- Część nr 6) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie sokołowskim
- Część nr 7) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie ostrowskim
- Część nr 8) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie wysokomazowieckim
- Część nr 9) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie ciechanowskim
- Część nr 10) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie płońskim
- Część nr 11) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie płockim
- Część nr 12) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie sierpeckim
- Część nr 13) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie łowickim
- Część nr 14) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie kutnowskim
- Część nr 15) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie prudnickim
- Część nr 16) Czynna ochrona łągów błotniaka łąkowego w powiecie głubczyckim

PODSTAWOWE ZADANIA WYKONAWCÓW CZYNNEJ OCHRONY LĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

1. Lokalizowanie stanowisk lęgowych błotniaka łąkowego na obszarze/obszarach objętych czynną ochroną.
2. Lokalizowanie gniazd błotniaka łąkowego przed rozpoczęciem prac agrotechnicznych (sianokosów lub żniw).
3. Znakowanie gniazd błotniaka łąkowego, tak aby były widoczne dla rolników koszących łąki lub kombajnistów.
4. Zapisanie położenia gniazd za pomocą urządzenia GPS.
5. Odnalezienie właścicieli lub dzierżawców działek, na których znaleziono gniazda błotniaka łąkowego i uzgodnienie odpowiedniej metody ich ochrony. Wykonawca musi uzyskać zgodę na prowadzenie zabiegów czynnej ochrony.
6. Zabezpieczanie gniazd błotniaka łąkowego za pomocą ogrodzeń z siatki, palików i maty trzcinowej/wiklinowej w sytuacjach kiedy lęg (zniesienie lub młode) jest zagrożony w wyniku prowadzenia prac agrotechnicznych.
7. Wykonanie co najmniej 10 zdjęć dokumentacyjnych dobrej jakości (dla każdego obszaru). Zdjęcia należy wykonać na różnych etapach prowadzenia czynnej ochrony.
8. Przygotowanie i wysłanie w odpowiednim terminie sprawozdania częściowego i końcowego z wykonania zadania.
9. Dystrybucja wśród rolników materiałów informacyjno-edukacyjnych wydanych w ramach projektu.
10. Promocja projektu na zewnątrz.
11. Udział w spotkaniach roboczych i w konferencji organizowanych w ramach projektu.
12. Współpraca z wolontariuszami.

TECHNIKA PROWADZENIA CZYNNEJ OCHRONY LĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

Etap I Lokalizacja rewirów lęgowych

Zadanie będzie realizowane przez ornitologów. Począwszy od I dekady maja (po przylocie ptaków z zimowisk na lęgowiska) będzie prowadzona kontrola terenów otwartych w celu zlokalizowania rewirów lęgowych błotniaka łąkowego. Błotniaki łąkowe co roku mogą gnieździć się w innych miejscach stąd też konieczność objęcia obserwacjami wszystkich potencjalnych miejsc lęgowych (pól i łąk). W pierwszej kolejności będą kontrolowane tereny, na których stwierdzono występowanie kolonii lęgowych lub pojedynczych par w poprzednich latach. Wszystkie obserwacje błotniaków łąkowych będą wpisywane do arkusza obserwacji (załącznik nr 5). W maju podczas lotów tokowych samce błotniaka łąkowego popisują się przed samicami wykonując akrobacje w powietrzu. W tym okresie ptaki są najlepiej wykrywalne. Wiosenna kontrola terenów otwartych pozwoli ocenić liczebność oraz poznać rozmieszczenie stanowisk lęgowych błotniaka łąkowego.

Etap II Lokalizacja gniazd

Gniazda błotniaka łąkowego będą wyszukiwane w zespołach dwuosobowych. Obserwator (ornitolog) będzie naprowadzał pomocnika/wolontariusza (przez krótkofalówkę lub telefon) na miejsce, w które zapadał ptak z pokarmem. Położenie gniazda zostanie zapisane za pomocą GPS, dodatkowo w jego pobliżu (1-2 m) zostanie ustawiona bambusowa tyczka zakończona kolorową wstążką. Przy okazji kontroli gniazd oznaczana się płeć piskląt oraz określa ich wiek.

Etap III Czynna ochrona lęgów

Zabezpieczenie gniazda polega najczęściej na ustawieniu wokół niego ogrodzenie (kwadrat) o wymiarach 2x2 m. Ogrodzenie składa się z 4 palików drewnianych wbijanych w grunt. Do palików za pomocą np. opasek zaciskowych mocuje się siatkę. Do siatki za pomocą opasek zaciskowych mocuje się matę trzcinową lub wiklinową. Po wylocie młodych ogrodzenia zostaną zabrane z pól lub łąk. Ogrodzenie z siatki chroni pisklęta w czasie żniw, nietolne młode pozostają w ogrodzeniu i nie giną w czasie koszenia zboża. Pisklęta błotniaka łąkowego słysząc zbliżające się niebezpieczeństwo uciekają na piechotę z gniazda i chowają się w zbożu, w promieniu kilku metrów od niego. Innymi sposobami ochrony lęgów błotniaka łąkowego jest opóźnienie terminu koszenia zboża (w ustaleniu z rolnikiem), przenoszenie piskląt na sąsiednie pole lub sąsiadujący z polem nieużytek, miedzę albo kartoflisko. Metoda ochrony lęgu zależy od wieku piskląt, lokalizacji gniazda, terminu żniw oraz uzgodnień z rolnikiem.

Na polach gniazda wyszukuje się w momencie wyklucia piskląt (od III dekady czerwca). Unika się płoszenia ptaków i zabezpieczania lęgów na etapie inkubacji jaj. Na kośnych łąkach lub w uprawach koniczyny, lucerny lub traw na gruntach ornych (które są koszone już w maju), gniazda wyszukuje się przed koszeniem roślinności. Wokół gniazda pozostawiany jest nieskoszony fragment roślinności (10x10 m). Wszystkie działania związane z ochroną lęgów błotniaka łąkowego są zawsze ustalane z rolnikami - właścicielem pól lub łąk, na którym znajdują się gniazda.

Opis metod czynnej ochrony lęgów błotniaka łąkowego znajduje się na stronie <http://pygargus.pl/ochrona>

NIEZBĘDNE WYPOSAŻENIE

Osoby prowadzące czynną ochronę muszą dysponować **samochodem umożliwiającym szybkie przemieszczenie się** pomiędzy poszczególnymi stanowiskami błotniaka łąkowego oraz umożliwiającym transport sprzętu (siatek, mat, palików). Do niezbędnego wyposażenia ornitologa wykonującego usługę należy również:

- lornetka
- odbiornik ręczny GPS
- siatka do grodzenia gniazd (min. 1 m wysokości, zalecane 1,2 m)
- paliki (drewniane lub z tworzywa sztucznego)
- maty trzciniowe, wiklinowe lub słomiane

Wyposażenie umożliwiające realizację usługi zapewnia samodzielnie wykonawca.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Wykonawca ma obowiązek dostarczenia Zamawiającemu dwóch sprawozdań:

Sprawozdania częściowego, które zawiera:

1. Formularz obserwacji błotniaka łąkowego (obserwacje z miesiąca maj) - plik xls (według wzoru - załącznik nr 5)
2. Ślady z urządzenia GPS (pliki gpx) dokumentujące realizację prac w terenie (do wglądu po wezwaniu Zamawiającego).

Terminy dostarczenia sprawozdań częściowych: **do 31 maja** każdego roku trwania projektu.

Sprawozdania końcowego, które zawiera:

1. Formularz obserwacji błotniaka łąkowego (obserwacje z okresu maj – lipiec) - plik xls (według wzoru - załącznik nr 5).
2. Bazę danych - plik xls (według wzoru - załącznik nr 6)
3. Zgody właścicieli lub dzierżawców, na prowadzenie czynnej ochrony lęgów błotniaka łąkowego.
4. Zdjęcia dokumentacyjne (min. 10 zdjęć dobrej jakości) dla każdego obszaru.
5. Ślady z urządzenia GPS (pliki gpx) dokumentujące realizację prac w terenie (do wglądu po wezwaniu Zamawiającego).

Terminy dostarczenia sprawozdań końcowych: **do 31 sierpnia** każdego roku trwania projektu.

Plik xls, gpx oraz zdjęcia dokumentacyjne należy wysłać mailem na adres koordynatora projektu e-mail: dominik@bocian.org.pl